

Artikel

Fælles oplevelser som udgangspunkt for en fællesskabsdidaktik

Skrevet af Ulla Kofoed, lektor, UCC

Dato: 11.05.2017

Formålet med forældresamarbejdet er at forbedre de nyankomne børns mulighed for at trives, udvikle sig, lære, indgå i fællesskaber og knytte venskaber. I dette samarbejde udgør forældrene, sammen med lærere, pædagoger og dagplejere, stilladset omkring børnene. Ligesom andre forældre er nyankomne forældre ikke en homogen gruppe, men møder institutionen med individuelle forudsætninger religiøst, kulturelt, socialt, sprogligt, uddannelsesmæssigt og økonomisk. Skal samarbejdet knytte an til disse individuelle forudsætninger må der løbende skabes kollektive erfaringer om det, der sker i institutionen, og om det børnene skal udvikle og lære. Ved at skabe en fælles oplevelsesramme, med konkrete eksempler på det børnene er i gang med at udvikle og lære, støttes børn, forældre og professionelle i at dele iagttagelser, erfaringer og viden med hinanden.

Anerkendelse af dem der ikke ligner en selv

De professionelles opfattelse af forældrene er afgørende for hvordan samarbejdet mellem hjem og institution bliver og for de processer, der foregår mellem barn og medarbejder. Anerkendelse og inddragelse af børn og forældres forskellige baggrunde, sprog og erfaringer er derfor et omdrejningspunkt i samarbejdet. Som en forældre siger (i S.L. Smidt, 2015):

"Jo mere interesse man møder, jo mere tænker man, at man er vigtig"

Pædagoger og lærere kan medvirke til at fremme dialogen ved at signalere at børn og forældre har noget at bidrage med. De må lytte, møde børn og forældrene åbent, stille sig nysgerrig i forhold til børn og forældres livshistorie og anerkende børn og forældrenes viden og erfaringer. Men de må også stille de svære spørgsmål og undres. Kort sagt gribe fat i forældrene og gøre dem synlige:

"Hvis bare der var nogen der havde grebet fat i mig og fortalt mig hvordan jeg skulle gøre, men det var der ikke."

Citatet er fra filmen (2009) "Fra Hamids mor", hvor indvandrerfamilier fortæller om deres oplevelser med skole-hjem samarbejdet. Filmen er ikke tilgængelig online, men kan købes eller lånes på biblioteket.

Sprog og kommunikation

Sprog, kommunikation og dialog er centrale redskaber i udviklingen af faglige fællesskaber og i forhold til forældre, pædagoger og læreres udveksling af værdier og praksis omkring børns trivsel, udvikling og læring. Samtidig er sproget et socialt instrument, og et redskab til at dele fortællinger, tanker og følelser med andre.

Spørgsmålet er, hvordan man kommer i dialog, kommunikerer og bruger sproget, når børn og forældre ikke mestrer det danske sprog og har mange forskellige, baggrunde og erfaringer. Mange lærere, pædagoger og dagplejere giver udtryk for, at det er svært at få samarbejdet til at fungere, når forældrene har et andet sprog end dansk. Dette kan medføre at de børn og forældre, der ikke mestrer det danske sprog, indgår i meget få relationer og risikerer at blive usynlige både for børn og voksne. De professionelle opfattelse af forældrene, og den måde de møder forældrene på, er derfor afgørende for, hvordan samarbejdet mellem hjem og institution bliver, og for de processer der foregår mellem børn og voksne, men også mellem børnene indbyrdes.

Prøv øvelsen: Spørgsmål til overvejelse i planlægningen af eksplorativ dialog til forældrearrangement

Hvad skal vi samarbejde om?

Samarbejdet om børnenes trivsel, udvikling og læring, er bredt og indeholder forhold som: Søvn, renlighed, spisning, leg og legerelationer, udvikling og læring samt opdragelsesformer. Men også læringsmiljøer, læreplanstemaer, undervisning og fag er temaer i samarbejdet. Fælles for områderne er, at sprog indgår som et væsentligt og vigtigt område. Det betyder, at de professionelle skal indgå i samtale med barnet og sætte ord på handlinger og aktiviteter. Dette skal forældrene vide og de skal opfordres til at følge op på samtalerne hjemme på modersmålet. For at dette kan lade sig gøre må sprog gøres synligt og indgå i en plan og struktur.

Læs artiklen: Hvad skal vi samarbejde om (skole)?

Læs artiklen: Hvad skal vi samarbejde om (dagtilbud)?

Et bud på en didaktik

Et bud på en didaktik er løbende at skabe kollektive erfaringer, hvor forældrene indgår aktivt i konkrete aktiviteter, der handler om børnenes trivsel, udvikling og læring. Lærere, pædagoger og dagplejeres opgave er, at planlægge hvordan børn, forældre og professionelle kan involvere sig i

kommunikation og dialog og bringe deres erfaringer i spil. Ved løbende at skabe kollektive erfaringer, der sætter fokus på børnenes trivsel, udvikling og læring, får alle ud fra hver deres position mulighed for at trække på egne erfaringer, undres, udveksle værdier og drømme og stille spørgsmål. Kort sagt indgå i fællesskab i en flerstemmig atmosfære.

Et styringsredskab

At skabe kollektive erfaringer, eller med andre ord at skabe fælles oplevelser, skal ses som et styringsredskab i pædagogikken og bygger bevidst på forældres og børns erfaringer og ressourcer. Den fælles oplevelse skal ses i forhold til:

- Børnene som grundlag for læring
- Forældrene som grundlag for forståelse

Fra perifer til central deltager

Ved at konstruere en fælles oplevelsesramme får forældre og børn redskaber til at bruge begreber, tænkemåder og praksisser, som er karakteristiske for de fællesskaber, der tilhører dagtilbuddet og skolens kultur. Man kan sige, at forældre og børn bevæger sig fra at være perifere deltagere i fællesskabet til at blive mere kompetente deltagere i de sociale, faglige og sproglige fællesskaber.

Læs artiklen: Fra perifer til central deltager

Den nærmeste udviklingszone

Teorien om den nærmeste udviklingszone er central i didaktikken. Forældrene skal vide, at de er en afgørende ressource. De skal vide, at de sammen med lærere, pædagoger og dagplejere udgør stilladset omkring børnene, og at de som mere vidende eller kompetente omsorgspersoner kan støtte barnet i dennes udviklings og læreproces. Man kan sige, at de indgår som vejledende deltagere for deres børn.

Forældrene skal vide:

- At de kan støtte deres børns trivsel, udvikling og læring i tilknytning til hjemmets erfaringer.
- At de kan støtte deres barn ved at stille spørgsmål, lytte og undre sig sammen med barnet og give barnet tid til at formulere sig.
- At det er værdifuldt at inddrage de oplevelser barnet har haft i institutionen.
- At Sprog er de sprog der tales i familien!

Prøv redskabet: Hvem taler du hvilke sprog med?

Se også filmen: Sprog er en gave fra mor og far fra Lyngby-Taarbæk kommune, der også har udgivet et inspirationshæfte til professionelle: <http://www.ltk.dk/sprog-er-en-gave>

Hvor forældrenes rolle er at være vejledende deltagere for deres børn, er det de professionelle opgave at indgå som vejledende deltagere i forhold til forældrene og støtte dem i, hvordan de kan hjælpe deres børn i tilknytning til dagtilbuddet og skolens kultur. Her medvirker billeder og visuelle produkter fra hverdagen sammen med den fælles oplevelse som redskaber til at synliggøre, hvordan de professionelle arbejder pædagogisk med fx at lytte, læse, skrive, tale, tegne og male både som en proces og et produkt.

Når dagplejere, pædagoger og lærere med udgangspunkt i billeder og tekster trækker tråde til dagtilbuddets pædagogik og til konkret undervisning i fagene, får forældrene mulighed for at stille spørgsmål og indgå i dialog, der handler om børnenes trivsel, udvikling og læring. Ligesom det giver forældrene mulighed for at trække tråde til deres egne erfaringer og livsverdener.

Få inspiration fra "Biliteracy i børnehaven" <http://www.via.dk/efter-og-videreuddannelse/paedagogik-laering/modtagelse-af-flygtninge/biliteracy-i-boernehaven>

(I filmen arbejder pædagogerne i børnehaven Tumlehøjen med skriftsproglige kompetencer og inddrager aktivt børnenes og forældrenes flersprogethed i en række aktiviteter. Filmen er produceret af VIA UC i samarbejde med Aarhus Kommune).

Nogle institutioner inviterer flygtningeforældre i praktik en dag eller op til to, tre uger for på den måde at give forældrene indblik i dagtilbuddets hverdag og rutiner.

Planlægning

Forældresamarbejde handler både om det samarbejde, der finder sted i det daglige møde og det samarbejde, der finder sted i forældresamtalen, det fælles forældremøde og i de fælles arrangementer. Men det handler også om det samarbejde, der er tænkt ind i det pædagogiske arbejde, når forældrene ikke er til stede. Fx hvordan forældrenes ressourcer kan inddrages i det børnene er ved at lære netop nu. Lærere og pædagoger må derfor overveje, hvad der er meningsfuldt at inddrage forældrene i, og planlægge hvordan og på hvilken måde forældrene kan inddrages i pædagogikken og undervisningen og på hvilken måde de kan være til støtte for deres børn. Der må derfor arbejdes med mål, indhold, organisering og evaluering både for forældresamarbejdet som helhed og for de enkelte samarbejdsarenaer. Derudover må det overvejes hvordan de forskellige samarbejdsarenaer (hverdagen i institutionen, undervisningen, de fælles møder, arrangementer m.m.) hænger sammen, og hvordan samtalerne kan trække tråde til de fælles oplevelser og konkrete aktiviteter børn og forældre har indgået i og aktuelt indgår i.

Mål

Et mål adskiller sig fra oprindelige impulser og ønsker ved at være omsat til en plan og en metode for handling, der bygger på at man forudser konsekvenserne af at handle på en bestemt måde under bestemte vilkår.

- Det overordnede mål for forældresamarbejdet: At klæde forældre, pædagoger og lærere på til i fællesskab at støtte op omkring børns trivsel, udvikling og læring.
- Det underordnede mål, handler om målet for den konkrete pædagogik, undervisning, samling, møde, arrangement og fælles oplevelse der er aktuelt.

Både børn, forældre, lærere og pædagoger har alle lettere ved at fokusere på trivsel, udvikling og læring (det fælles 3.), hvis de kender målet for det konkrete indhold og den konkrete aktivitet.

Indhold

Indholdet skal understøtte målet og synliggøre hvordan pædagogikken understøtter børnenes trivsel, udvikling og læring, i det konkrete pædagogiske arbejde. Fx hvordan børnene bliver aktive deltagere, indgår i og skaber nye relationer, undersøger, udvikler og lærer i forskellige læringsmiljøer som modtagelsen, samlingen, måltidet, legepladsen, voksen- og børneinitierede aktiviteter og afhentningen. I undervisningen må indholdet i forældresamarbejdet rettes må det eleverne er ved at lære i de forskellige fag og hvordan pædagogikken understøtter denne læring.

Prøv redskabet: Planlægning af forældremøde med aktiv forældreinddragelse

Inddrag forældrene i børnenes trivsel, udvikling og læring ved at:

- Optræde fagligt vidende og konkretisere og nuancere denne viden overfor forældrene.
- Fortælle forældrene hvordan børnenes udvikling kan ses i deres adfærd og deltagelse
- Fortælle forældrene hvordan børnenes sproglige udvikling giver sig udslag i dagligdagen
- Hjælpe forældrene til at tilegne sig centrale begreber, som er vigtige for at forstå børnenes udvikling. Fx deltagelse og deltagelsesmuligheder.

Organisering

I alle arenaer har organiseringen afgørende betydning for om der opstår kommunikation og dialog. Nedenstående punkter er forslag til hvordan man kan understøtte kommunikation og dialog.

- **Fysiske rammer**

Overvej hvor forældremødet skal finde sted. Der skal være en sammenhæng mellem de fysiske rammer, målet og det indhold man ønsker at involvere forældrene i. Fx kan forældremødet finde sted på legepladsen, i skolekøkkenet, på rød stue, i garderoben, i skoven osv.

- **Hvor skal man sidde?**

Om man sidder ved det ene eller andet bord kan have stor betydning for dialogen. Det er derfor en god ide at lave bordkort. På den måde sikre man, at alle forældre har nogen at tale med. Samtidig har man mulighed for at understøtter kommunikation hvis der er en eller flere tolke til stede.

- **Giv forældrene konkrete eksempler på, hvad børnene oplever og lærer.**

De konkrete handlinger, hvor forældre (og børn) aktivt inddrages i pædagogikken og de aktuelle temaer, kan foregå ved bordene i små grupper, eller rundt omkring på institutionen eller ude af huset.

Læs casen: Eksempel på tilrettelæggelse af en fælles oplevelsesramme i skolen

- **Opsamling**

Betragt det som er indvundet som et redskab til at åbne nye felter, og overvej hvordan de indhøstede erfaringer samles op og synliggøres. Hvad har fx været centralt i de enkelte grupper? Tag fotos og noter undervejs. Hæng efterfølgende billederne op i garderoben, på stuerne, i klasseværelset eller andre aktuelle steder. Suppler evt. billederne med tekst på de relevante sprog. Formålet med billederne er, at det i hverdagen og ved de fremtidige møder er muligt at trække tråde tilbage til tidligere oplevelser og erfaringer.

- **Afslutning**

Sig farvel til alle forældre, være sikker på, at ingen er gået uden at være blevet set.

Evaluering

Når forældremødet eller arrangementet er gennemført, er det meget nyttigt at bruge en stund på at evaluere om målene rent faktisk blev nået. Gav organiseringen fx anledning til at alle forældrene fik mulighed for at indgå i samtaler om børnenes trivsel, udvikling og læring? Eller var det kun nogle få forældre der talte? Hvilken betydning havde de fysiske rammer? Hvordan fungerede organiseringen med tolkene? Var den skriftlige kommunikation forud for og under mødet tilstrækkelig klar og også tilpasset til målgruppen af nyankomne forældre? Disse refleksioner danner afsæt for og kvalificerer planlægningen af næste forældremøde eller arrangement.

Fællesskabsdidaktik eller det didaktiske forældresamarbejde

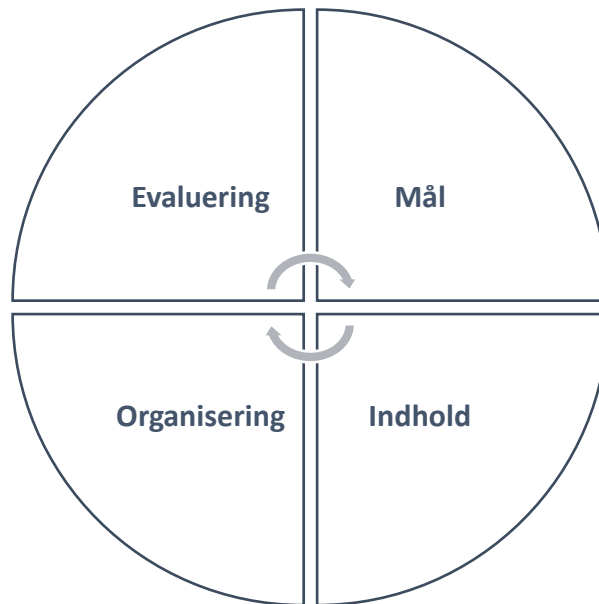
Samlet set består den didaktiske proces omkring tilrettelæggelsen af forældresamarbejdet med udgangspunkt i barnets trivsel, udvikling og læring altså af 4 trin:

1. Mål
 2. Indhold
-

-
- 3. Organisering
 - 4. Evaluering

Processen kan visualiseres i nedenstående model:

Læs mere:

Kofoed, U.: At knytte elevernes læring tæt sammen med skolehjemssamarbejdet I Aamodt, S. og Hauge, A. (red.) (2013) *Snakk med oss! Samarbeid mellom foreldre, barnhage og skole i et flerkulturelt perspektiv.*

Artikler og praksiseksempler fra udviklingsprojektet (2016): foraldresomresource.dk
Forældredialog i skolen - en artikelsamling om det gode skolehjemssamarbejde (2011)
<http://skole-foeraeldre.dk/artikel/di>

Sprog er en gave fra mor og far (Film produceret i 2013). Lyngby-Taarbæk kommune.
<https://www.youtube.com/watch?v=KO39Ubt0pKM>

Sprog er en gave – sprogstimulering og forældresamarbejde (i dagtilbud). Hæfte med redskaber og øvelser. 2013 Lyngby-Taarbæk Kommune.

http://www.ltk.dk/sites/default/files/uploads/public/user_uploads/CUP/sprogstimulering_og_foeraeldre.pdf

Værktøjskassen Forældremødet – Engager nydanske forældre aktivt på forældremøderne (2010) Ministeriet for flygtninge, indvandrere og integration.

<http://uim.dk/filer/integration/digitalforaldremoedevaerktoejskasse.pdf>

Værktøjskassen Forældredidaktik - Inddrag nydanske forældre i deres børns læring - i skolen og derhjemme (2010) Ministeriet for flygtninge, indvandrere og integration.

<http://uim.dk/filer/integration/vaerktoejskassen-foeraeldredidaktik.pdf>

Rask, Anne Katrine: Hvordan viser læreren elevernes faglige udvikling for forældrene? I artikelsamlingen: *Når lærere samarbejder med forældre – billeder fra skolens praksis* (2009). *Læreruddannelsen i Odense (UCL)*.